

KONWENT MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP ŁÓDZKIE 2025

STANOWISKO NR 15 KONWENTU MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP z dnia 27 listopada 2025 roku

w sprawie wzmocnienia bezpieczeństwa Państw Członkowskich Unii Europejskiej poprzez zabezpieczenie świadczenia kolejowych przewozów pasażerskich w sytuacji potencjalnych kryzysów bezpieczeństwa

Przyjęty przez Unię Europejską IV Pakiet Kolejowy wprowadził zasadę liberalizacji rynku kolejowych przewozów pasażerskich, zobowiązując m.in. do konkurencyjnego zlecania usług w drodze przetargów od grudnia 2023 r., przy czym umowy o świadczenie usług publicznych obejmujące wojewódzkie przewozy pasażerskie mogły być zawierane w tym trybie nie później niż do dnia 12 grudnia 2020 r.¹

W lutym 2022 r. radykalnie zmieniła się sytuacja geopolityczna w regionie, uwypuklając strategiczną rolę kolei, która stała się jednym z filarów bezpieczeństwa i odporności państwa, odgrywając kluczową rolę we wsparciu działań humanitarnych i logistycznych. Polskie koleje, w tym wojewódzcy przewoźnicy, odegrały kluczową rolę w transporcie, zapewniając szybką i niezawodną odpowiedź na kryzys humanitarny. W obecnych warunkach, naznaczonych zagrożeniem dla bezpieczeństwa wschodniej flanki UE, strategiczne znaczenie przewozów kolejowych wymaga, aby wojewódzkie przewozy pasażerskie w istotnej części pozostały pod kontrolą podmiotów wewnętrznych. Wojewódzcy przewoźnicy, w których 100% udziałów posiadają samorządy województw, jako tzw. podmioty wewnętrzne, mogą natychmiast dostosować swoje działania do potrzeb bezpieczeństwa narodowego i europejskiego i zapewnić bezpieczeństwo kraju w przypadku kryzysów.

¹ Skrócenie okresu, w którym możliwe było bezpośrednie zawarcie umowy o świadczenie usług publicznych w zakresie wojewódzkich przewozów pasażerskich, których organizatorem są Województwa, uzasadnione zostało koniecznością „wypełnienia zobowiązań nałożonych przez Komisję Europejską w związku z trwającym procesem notyfikacji pomocy publicznej udzielonej spółce „Przewozy Regionalne” sp. z o.o. w 2015 r. na restrukturyzację”.

KONWENT MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP ŁÓDZKIE 2025

W odróżnieniu od przewoźników wybranych w trybie przetargu, na który województwa nie mają bezpośredniego wpływu, podmioty wewnętrzne pozostają pod pełną kontrolą samorządów, co umożliwia szybkie dostosowanie ich działań do potrzeb bezpieczeństwa narodowego, np. poprzez priorytetowe organizowanie transportów wojskowych, ewakuacji ludności czy dostaw strategicznych. Doświadczenia od 2022 r. pokazują, że taka elastyczność i niezawodność są nieosiągalne w modelu opartym na operatorach zewnętrznych, których priorytety mogą być kształtowane przez interesy komercyjne, a nie strategiczne.

Komisja Europejska przedstawiła już Białą Księgę w sprawie obronności, w której wskazano **Tarczę Wschód jako projekt flagowy wspólnego bezpieczeństwa**. Komisja dostrzega wyjątkową sytuację regionu i uznaje wschodnią flankę za priorytet, co stwarza pole **do podjęcia rozmów w kierunku zapewnienia, w szczególności państwom granicznym, odpowiednich narzędzi prawnych do ochrony infrastruktury krytycznej**. Kolej, obok energetyki czy cyberbezpieczeństwa, musi być traktowana jako fundament wspólnej obronności. **Dostosowanie przepisów prawa do wyjątkowych realiów geopolitycznych wymaga zmiany rozporządzenia (WE) nr 1370/2007 PE i Rady w kierunku rozwiązań proporcjonalnych i elastycznych**. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość powierzania podmiotom wewnętrznym części przewozów pasażerskich np. do 80% całości, aby zagwarantować bezpieczeństwo i niezależność w sytuacjach kryzysowych. Tego typu mechanizm może być wprowadzony docelowo lub czasowo, np. poprzez odroczenie o wypracowany okres czasu całkowitej liberalizacji rynku, co powinno być przedmiotem dalszej dyskusji na forum europejskim.

Proponowane rozwiązanie nie podważa zasad konkurencji ani liberalizacji rynku, a **zachowuje równowagę między efektywnością ekonomiczną a odpornością strategiczną**. Operatorzy wylani w przetargach nadal mogą realizować znaczną część usług, natomiast **podmioty wewnętrzne gwarantują, że w krytycznych momentach państwo i samorząd zachowują realny wpływ na funkcjonowanie kolei**. To podejście **proporcjonalne, zgodne z wartościami UE i zasadą solidarności europejskiej**.

Polska, z racji swojego położenia na wschodniej granicy Unii i NATO, ma szczególną odpowiedzialność za bezpieczeństwo całej wspólnoty. W 2022 r. nasz kraj przyjął miliony uchodźców z Ukrainy, a polskie koleje odegrały w tym procesie rolę nie do przecenienia.

KONWENT MARSZAŁKÓW WOJEWÓDZTW RP ŁÓDZKIE 2025

Aby taka pomoc była możliwa również w przyszłości, konieczne jest zapewnienie prawnych instrumentów do ochrony infrastruktury krytycznej, jaką są przewozy kolejowe.

Przewodnicząca

Konwentu Marszałków Województw RP

Joanna Skrzydlewska

Stanowisko otrzymują:

1. Donald Tusk, Prezes Rady Ministrów
2. Władysław Kosiniak-Kamysz, Minister Obrony Narodowej
3. Dariusz Klimczak, Minister Infrastruktury
4. Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz, Minister Funduszy i Polityki Regionalne